

Ökológiai megtérés

„...úgy szerette Isten a világot,
hogy egyszülött Fiát adta...” (Jn 3,16)

Segédanyag a Teremtés hete ünnepléséhez
2017. szeptember 24. - október 1.

Az összeállítást az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport tagjai készítették:

Béres Tamás (evangélikus)
Karsay Eszter (református)
Khaled A. László (methodista)
Kodácsy Tamás (református)
Kodácsy-Simon Eszter (evangélikus)
Kükedi Zsolt (katolikus)
Nobilis Márió (katolikus)
Réz-Nagy Zoltán (evangélikus)
Szűcs Boglárka (református)

Szerkesztette: Jerabek-Cserepes Csilla

Kiadja: a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Felelős kiadó: Fischl Vilmos

Az egyes írások szóhasználatára tükrözi a szerző felekezeti hovatartozását.

A címlap, a hátsó borító, valamint a belső (14., 21., 28., 45., 51.) oldalak fotóin a pozsonyi Danubiana Meulenstein Art Museum kiállításának anyagai láthatók.

A kiadvány újrahasznosított papírra készült.

„...úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta...” (Jn 3,16)

„*Dominus et Magister noster Iesus Christus, dicendo poenitentiam agite etc. omnem vitam fidelium poenitentiam esse voluit.*”
„Amikor a mi Urunk és Mesterünk, Jézus Krisztus azt mondta: *térjetelek meg – azt akarta, hogy a hívők élete mindenestül megtérés legyen*” – írta épp ötszáz évvel ezelőtt, 1517-ben Luther Márton a reformációt elindító 95 vitatétele közül az elsőben. Amikor Luther itt a Mt 4,17-et idézi, kora szóhasználatának megfelelően a görög *metanoia* szó Vulgata által bevezetett latin fordításából indul ki: *paenitentia*, ami elsősorban a bűnbánatot jelentette. Luther bibliafordításában is ezt az értelmezést követi: „*Tut Busse*” – „*tartsatok bűnbánatot*”. A reformátor gondolkodása következetes: Jézus legnagyobb tette a haláltól, de még inkább a büntől, azaz az örök haláltól való megváltásunk, így tehát ennek a kegyelemnek az elfogadása a legfontosabb cselekvés a hívő életében. Másrészt a bűn lényegében Isten akarátára, az ő szeretetére való nemet mondás. Ez a szeretet pedig egész létünk alapja, így tehát azt elutasítani egy „totális nemet” jelent. Érthető, hogy a megtérés hogyan csúcsosodik ki Luther számára a büntől való elfordulás és a Krisztusba vetett feltétel nélküli hit egész életet átfogó döntésében.

Ugyanakkor téves irányba vinne, ha ebből a felfogásból az „*egész életünk semmi más, csak bűn*” szélsőséges értelmezésének pesszimizmusához érkeznénk, és végül a másik oldalról esve a Gonosz csapdájába a világban – és embermivoltunkban – semmi mást nem látnánk többé, csak a bűn sötétiségét. Ezáltal totális ellentétbe kerülnénk annak az Istennek evangéliumával, aki a teremtéskor hétszer, vagyis visszavonhatatlanul mondta ki az általa teremtett mű jóságát, és aki – ezt a művet folytatva – irgalmában

„úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta” (Jn 3,16), hogy – a hit által befogadva őt – el ne vesszünk.

Vajon hogyan állt Luther ehhez a sarkalatos kérdéshez? A pesszimizmus vagy a remény jeleit láthatjuk nála? A wittenbergi szerzetes tulajdonképpen már azzal is válaszol erre, hogy elutasítja a bűnbánat pusztán „módszertani”, bizonyos meghatározott cselekedetek elvégzésére szorítókozó értelmezését. Őt valami sokkal lényegibb: a „Hol találok irgalmas Istenre?” kérdésre adandó válasz komolysága fűtötte, egyszersmind pedig az egyház megtisztulásának, újra hitelessé tételének vágya hajtotta. Vagyis egyszerre kereste a legalapvetőbb és legszemélyesebb problémára az igazi, nem véges, nem emberi megoldást, ugyanakkor pedig – ez 95 tételének aktuális voltából, majd életének további harcaiból is kitűnik – ennek konkrét megvalósulását: a felismert igazságból a közösség életére nézve levonandó következtetéseket. Azt kell gondolnunk tehát, hogy nem látta értelmetlennek és reménytelennek az e világ dolgaiban való elköteleződést – a Krisztusban számunkra megjelent szeretet által.

Ez a kettős küzdelem a személyes üdvösségért és a világ Isten országának törvénye szerinti formálásáért Luther Mártonon kívül számtalan más elkötelezett, meghívását és küldetését őszintén kereső krisztushívót is motivált és motivál. Nem olyan meglepő hát – még ha akkor nagy újdonságként is hatott –, hogy az 1965. december 11-én az egyház egyetemes egységének őszinte vágyától inspirált II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et spes* konstitúciójában a püspökök közössége az egyház küldetéséről többek között ezt írta: „*az Egyháznak mindig kötelessége vizsgálni és az evangélium fényénél értelmezni az idők jeleit, azért, hogy minden nemzedéknek megfelelő módon tudjunk választ adni az emberek örök kérdéseire a jelen és az eljövendő élet értelméről és e kettő összefüggéseiről. Így tehát ismernie és értenie kell a világot, melyben élünk, várakozásait, vágyait és gyakran drámai vonásait.*” (GS 4) Ugyanez a dokumentum az ember üdvösségéről pedig ezt mondja:

„Az ártatlan Bárány, önként ontva vérét, életet szerzett nekünk, Isten benne szerzett kiengesztelést önmagával és az embereknek egymás között, s kiragadott minket az ördög és a bűn szolgaságából, így mindegyikünk elmondhatja az apostollal: Isten Fia »szeretett engem, és önmagát adta értem« (Gal 2,20).” (GS 22)

Tehát egyéni megtérésünk Isten irgalmának egyedüli közvetítőjéhez, Krisztushoz, és folyton újrakezdett közös erőfeszítéseink arra, hogy e megtérés nyomán Isten akaratának törvénye szerint megújítsuk a világot mindabban, ami ránk tartozik – ez a két követelmény Luther tanúságtétele szerint ugyanúgy egybefonódik, mint a II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint. Az utóbbi – a világban folytatott küzdelem – az előbbinek – a megtérésnek – szükségszerű következménye.

Meddig terjed tehát a megtérés „hatálya” az ember életében? Luther válasza: „a hívők életét mindenestül”, „a hívők egész életét” át kell járnia. Az *omnem vitam fideliummal* pedig már

a reformátor is kidomborítja a megtérést jelentő *μετάνοια* (*metanoia*) fogalomnak azt a jellegét, ami az eredetiben egyértelműen ott van. Hiszen a görög szó azt jelenti: „gondolkodásmódot változtatni”. Egy egész életet átfogó – és természetesen nem csak értelmi – történést, gyakorlatot ír le tehát, ami az ember összes döntésére kihat. Más oldalról, de hasonlóan alapvető jelleggel fejezi ki ezt a szemléletmódot a görög mögött álló héber ige, a *súb*: megfordulni, és az ellenkező irányban indulni el az úton. (Bár talán ma már nehezebben tudatosítjuk, de valójában a magyar „megtérni” szóban is ez a jelentés van ott: a régi magyarban a „tér” ige elsődleges jelentése ez volt: „más irányba kezd haladni”.)

Amennyiben tehát a megtérés az egész élet alapvető megváltoztatása, a Krisztushoz való kapcsolódás folyamatos és mindenre kiható, közösségbe vonó valóság, Krisztus pedig határtalan szeretettel szereti a világot, akkor a hívő közösség elidegeníthetetlen és valódi feladata a folyamatos evangéliumi párbeszéd e világgal annak mindenkori gondjairól. Ahogy ismét a zsinati dokumentum fogalmazza: *„Az öröm és remény, a gyász és szorongás, mely a mai emberekben, főként a szegényekben és a szorongást szenvedőkben él, Krisztus tanítványainak is öröme és reménye, gyásza és szorongása, és nincs olyan igazán emberi dolog, amely visszhangra ne találna szívükben. A tanítványok közössége ugyanis emberekből, sőt Krisztusban egységet alkotó emberekből áll, akiket a Szentlélek irányít az Atya országa felé vezető zarándokúton, és megkapták az üdvösség hírért, hogy mindenkinek elmondják. Ezért e közösség az egész emberi nemmel és annak történelmével valóban bensőséges kapcsolatban érzi magát.”* (GS 1)

Leszűkítő, téves, sőt evangéliumellenes elképzelés volna ennél fogva azt állítanunk, hogy a megtérés szigorúan csak „vallási ügyekre” vonatkozó fogalom lehet, és hogy afelett kellene örködnünk, hogy nehogymásra értsük azt, mint az egyénnek Krisztussal folytatott, kizárólag a bűnre vonatkozó párbeszédére.

Ezzel éppen Jézus szándékát hamisítanánk meg, fordítanánk az ellentétére, és az egyház missziós küldetését lehetetlenítenénk el. Krisztus nem az egyedüli téma akar lenni az életünkben, hanem a szegletkő (vö. Ef 2,20) – a kettőt súlyos tévedés összekeverni. A megtérés nem a cél – ennek hatása olyasmi lenne, mint a lemezen megakadó tűé –: a cél Isten országa, a megtérés pedig ennek kikerülhetetlen kiindulópontja.

Isten világ iránti szeretete abban is megnyilvánul, hogy „az ige magvait” már a teremtéskor belevetette a világba. Így az ember, bár a bűn mélyen megsebezte, szíve mélyén alkalmas az Ige befogadására, a megtérésre. Sőt: emberként nem tudunk igazán teljessé válni, ha nem megyünk át a megtérés folyamatán – aminek (az alapvető fordulat-élményen túl) lélektanilag is meghatározott, az Istentől teremtett emberi természetbe beleírt lépcsőfokai vannak. Ez abban is tükröződik, hogy mindenféle fontos, életünket alakító újdonság elfogadásának folyamatában visszacseng ez a „megtérésre rendeltségünk”. A nálunk nagyobb, minket valamennyire is felülmúló Jó elfogadása ahhoz hasonlóan szokott végbemenni életünkben, mint a Krisztusra való rátalálás. (A rosszat viszont másképp sajátítjuk el, mert az uralma alá akar hajtani minket, meg akarja törni a szabadságunkat. Épp ezért egyébként nem is olyan nehéz a jó és a rossz megkülönböztetése számunkra – ha hajlandók vagyunk észrevenni a különbséget. Jó az, ami szabadságunkkal együttműködve akar megváltoztatni bennünket, és rossz mindaz, ami meg akarja azt semmisíteni, el akarja törölni ahhoz, hogy a „maga képére formáljon”.) Nem meglepő tehát, hogy lélektanilag is leírható a megtérés folyamata; hogy a megtérésnek is van „ökológiája”, tehát szükségszerű és egyensúlyos összefüggésrendszere az ember bensőjében. Eközben viszont az is logikus, hogy a valódi természetfeletti Jót, Krisztust semmilyen más, kisebb jó nem képes időtállóan helyettesíteni, nem képes a neki készült helyet bensőnkben betölteni. Végző soron minden „megtérésszerű folyamat” akkor teljesíti be igazi célját, ha a Krisztushoz való megtérés felé ösztönöz; és bármilyen

téren való radikális életváltoztatás akkor lehet időtálló bennünk, ha gyökerében, mélyen a krisztusi megtérésből nyeri erejét, belőle következik.

Amikor Szent II. János Pál pápa először használta az „ökológiai megtérés” fogalmát, természetesen fel kellett merülnie annak a kérdésnek, vajon mit ért rajta: egy megtérésszerű emberi folyamatot az ökológiai tudatosság irányába? Vagy magát az elfogadó, igent mondó és a „nemet” elutasító odafordulásunkat Istennek a világról alkotott tervéhez, ami Krisztusban jelent meg számunkra? 2001. január 17-i beszédében a pápa így vezette be a fogalmat: *„Kötelességünk ezért fenntartani és ösztönözni az »ökológiai megtérést«, mely az utóbbi évtizedekben érzékenyebbé tette az emberiséget arra a katasztrófára, amely felé haladni látszik.”* Rámutat tehát a világban zajló folyamat megtéréshez való hasonlatosságára – ám rögtön a következő mondatban így folytatja: *„Az ember nem a Teremtő »minisztere« (szolgája) többé, hanem autonóm despota.”* És rámutat arra, hogy az ökológia is csak úgy lehet teljes értékű, ha nem marad meg „fizikai ökológiaként” az élőlények rendszereinek vizsgálatánál, hanem „humánökológiává” válik, mely által az emberiség arra neveli magát, hogy sokkal jobban közelítsen a Teremtő tervéhez a környezettel alkotott viszonya terén is.

A Krisztussal való minél szorosabb egyesülésből fakadó természetfeletti egység nélkül tehát semmilyen emberi erőfeszítés a jóra nem lehet igazán átütő erejű. Nem győzhetjük le sem a halált, sem a bűnt saját erőnkől, nem üdvözülhetünk saját cselekedeteink ereje által, csupán Krisztusban. Az Üdvözítő műve viszont értelmessé és üdvösséggé tesz mindent az ő Országának szolgálatában. Egybefogja törekvéseinket, és saját cselekvésébe vonva egyházzá tesz bennünket, ránk bízva és sikerre esélyessé téve az evangelizáció feladatát. A Krisztushoz való megtérés tehát gyökeresen átalakítja – és át kell hogy alakítsa – a krisztushívó kapcsolatát a világhoz. Ha egyszer *„úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta”*, akkor nekünk nincs többé semmilyen

érvényes indokunk arra, hogy ne szeressük, hogy elutasítsuk a világot. Az a mi saját – következésképp, Luther nyomán: kárhózas – cselekedetünk lenne, hiszen Krisztusnak nincs „a világot nem szerető” cselekvésmódja. Hanem meg kell tanulnunk Vele jól szeretni ezt a világot, hogy majd az új ég és új föld örökösei lehessünk (vö. 2Pét 3,13, Jel 21,1). Más módon kell élnünk ebben a világban, ha megértettük és elfogadtuk, hogy az egész teremtés (benne pedig a mi saját létünk) Isten felé tart.

Más módon kell élnünk a világban – ez az állítás nagyon erős összhangban van az ökológia, a környezetvédelmi mozgalmak felismeréseivel. És mára már az is kiviláglott sokak számára, hogy ez a szükséges másfajta életmód – az egész emberiség – az ember saját erejéből nem tűnik megvalósíthatónak. Szinte kétségbeejtő látni, hogy az emberek milliói, milliárdjai ökológiai értelemben „tudják a jót és mégis teszik a rosszat” (vö. Róm 7,21). Miközben az is egyre világosabb, hogy nem csak az evangéliumi és az ökológia által kívánatosnak leírt másfajta életmód ténye, de

tartalmuk is rímel egymásra. Számunkra, keresztények számára ugyanis sok olyan cél, amelyet a környezetvédelem kitűz, régtől fogva ismerős. A gondolkodásmód megváltoztatása, a globális gondolkodás és a lokális cselekvés egysége, az önkorlátozás, a bizalomra épülő helyi közösségek fontossága például mind ilyenek. Azt is mondhatjuk: mi már régről ismerjük ezeket!

Csak így mindjárt felmerül a következő kérdés: akkor hát miért nem sikerült eddig hatékony tanúságot tennünk embertársaink felé ezeknek a magatartásmódoknak az emberi életet nem megnyomorító, hanem kiteljesítő élnélképességéről? A válasz pedig nem hárítható el azzal, hogy azért, mert a világ nem hallgat ránk. Sokkal inkább feladatunk magunknak feltenni a kérdést: észrevettük, hogy az ökológiai válság a Szentírásból élő hívő számára először is megtérésre hívó üzenet Istentől? Elég tudatosan, következetesen, meggyőződéssel éltük, éljük a Krisztushoz tartozásunkból fakadó következményeket egyénileg és közösségeinkben? És eléggé tudatában voltunk, vagyunk annak, hogy a megtérés és a neki megfelelő életalakítás nem pusztán egyéni üdvösségünk feltételei, hanem legalapvetőbb küldetésünkhöz tartoznak? Eléggé világos, hogy nem pusztán magunkért, hanem az Úr által üdvözíteni akart világért, annak üdvösségéért, tehát el nem hárítható szolgálatra vagyunk mi Krisztus tanítványai? Megértettük, hogy Krisztus a mi megtért életünk által akar válaszolni a világ „örömeire és reményére, gyászára és szorongására”? Hogy nekünk magunknak – személyesen és még inkább közösségeinkben – kell őáltala, ővele és őbenne ezzé az isteni válasszá válnunk?

Mindezeket a kérdéseket, pontosabban a válaszként adódó meggyőződést nagy erővel fogalmazza meg Ferenc pápa 2015-ben megjelent *Laudato si'* – a közös ház gondozásáról kezdetű enciklikájában, amikor annak 217. pontjában, felidézve Szent II. János Pál pápa „*ökológiai megtérés*” fogalmát, és továbbgondolva Benedek pápa felismerését „a külső és a belső sivatagok” összefüggéséről, így fordul „e bolygó minden lakójához” (LS 2),

de különösen a Krisztusban hívőkhöz: „Ha »a külső sivatagok azért szaporodtak el a világon, mert a belső sivatagok szétterjedtek«, a környezeti válság mély belső megtérésre hívó felszólítás. De azt is el kell ismernünk, hogy vannak olyan elkötelezett és imádságos keresztények, akik – a realizmus és pragmatizmus ürügyén – nemegyszer kinevetik a környezet miatti aggodalmakat. Mások passzívak, nem határozzák el magukat szokásaik megváltoztatására, és így inkoherenssé válnak. Ökológiai megtérésre van tehát szükségük, amely azt jelenti: engedik, hogy Jézussal való találkozásuk minden következménye megjelenjen az őket körülvevő világhoz fűződő kapcsolataikban. Annak a hivatásnak a megélése, hogy védelmezői legyünk Isten művének, lényegi része az erényes életnek, nem valami szabadon választható feladat, s nem is a keresztény tapasztalat másodlagos szempontja.”

Az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport nevében:
Nobilis Máriaó

1. nap - Az vagy, amit keresel

MEDITÁCIÓ

Alapige: Lk 19,1-10

Az vagy, amit keresel – gondolják sokan. Az vagy, amennyi pénzt keresel? Vagy az vagy, amit a szíveddel lelkeddel keresel? Ha teljes hiteddel kutatod és keresed, akkor már azzá is váltál.

Zákeus kis termetű ember volt. Kisebbrendűségi komplexusa is lehetett. Nem ér föl a többiekhez; kis ember nem is lehet olyan értékes, mint a nagyok; mindenkire föl kell néznie. Hát kompenzált. Segédeszközt is igénybe vett hozzá: a pénzt. Mászott fölfelé a ranglétrán egyre magasabbra, mindegy, hogy mi az ára. Megalkudni és megegyezni a megszálló hatalommal, kiszolgálni, közben a maga zsebét jól megtömni, a nemzetét, vallását és hitét elárulva. Nem számít. A Római birodalmat kiszolgálók sorában fővámszedő lett.

Egy korrupt politikai rendszerben minél magasabbra tör valaki, annál nagyobb a bűnrészsége. Fővámszedő az lehetett, aki a legnagyobb összeg beszolgáltatását ígérte a megbízóinak, akiktől a vállalkozását bérelte. Alkalmazottai a vámszedők erőszakkal szedték össze neki a megkívánt vámot. Gazdag lett. De hiába. A világ pénze sem elég. Semmi nem elég. Elege is lett mindemből, egész életéből. Ez a paradoxon a mohó vagyongyűjtésben. Eközben is kicsi maradt, szegény lelkű és boldogtalan. Hitt Istenben, mint mindenki akkor, és félt is tőle, hogy egyszer baj lesz istentelen, önző embertelensége miatt.

Senki nem szerette, nem néztek fel rá, inkább megvetették. Ő sem szerette önmagát. Megérett a változásra, a megtérésre. Akkor jött arra Jézus és hozta Isten szeretetét. Mondták róla mindenfelé, hogy életgyógyító. Itt van az esély: Zákeus újra mászik fölfelé, de most egy fára, hogy lássa őt, de őt ne lássák. Egyszer el kell jönnie a felismerésnek, az elnyomhatatlan kényszer érzetének, hogy így nem mehet tovább! Ám legyen nevetséges vagy gyerekes mások előtt, már nem számít! Változtatni kell!

Jézus éppen ott áll meg előtte, és lehívja „a magasból”, hogy bemenjen hozzá. Hozzá, akihez tisztességes ember be nem tette a lábát. Jézus nem azért megy, hogy élvezze a mások eladósodása és megkárosítása árán épült luxusházát, pazar vendéglátását, hanem megváltani boldogtalan birtokosát. Hozzá jött, nála maradt és ettől minden megváltozott. A gyűlölt kizsákmányoló vagyona felét szétosztja a szegények között, és négyszeresét adja vissza a kizsartolt javaknak. Örömeiben messze túllépi az előírt törvényt, hiszen az ellopott javakat csak húsz százalékos kamattal kell visszaadni. Ha önként nem teszi, akkor a kötelező büntetés az elvesztett javak kétszeresének visszaszolgáltatása. Ő többet ad. Isten szeretete átrendezi a lelkét és a vagyonkezelését.

A megtérés és a Krisztus követés kézzelfogható jele a javak testvéri elosztása. Mindegy, mekkora a vagyonod, nem tudod többé elnézni, hogy valaki melletted hiányt szenvedjen vagy nyomorogjon. A megváltottság nem csak a lélek állapota, hanem életmód. Képesség az igazságos osztozásra abból, amid van. A szeretet törvénye alapján. A kis ember és minden magával elégedetlen ember így lehet naggyá. Nem az vagyok, amit birtoklok, hanem az, amit odaadok.

Mondják, hogy a pénztárcánk tér meg legutoljára. A vagyunkánkhoz való viszonyban a legnehezebb változtatni, akkor is, ha becsületes munkával és szorgalommal kerestük és gyűjtöttük azt. Megérdemlem, mert megdolgoztam érte. „Ma lett üdvössége ennek a háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia” (Lk 19, 9) Jézus így rehabilitálja a megvetett gazembert, aki most talált rá élete értelmére és igazi helyére az emberek között, a társadalomban. Megtéréséből az egész város „profitált”.

Karsay Eszter

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy igazságosan éljünk földi javainkkal és képesek legyünk önzetlenül adni, lemondani. Hálát adunk neked, aki gazdagon megáldottál minket. Segíts megértenünk, hogy javaink által a hiányt szenvedő ember-társaink felé a te kinyújtott kezdként szolgálhatunk. Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

A fénykép New York-ban készült 2005-ben, a Wall Street közelében. A képen James Cooper tiszteletes látható, amint megérinti a remény gyökerét, azt a műalkotást, melyet Steve Tobin készített annak a szikomorfának az emlékére, mely csodával határos módon mentette meg a Szent Pál-templomot a Világkereskedelmi Központ ikertornyai elleni terrortámadás során. A hatalmas fa ugyanis viszatartotta a lezúduló törmelékeket, lefékezte a lökéshullámot így a templom sértetlen maradt. A műalkotás bronzból készült, egy fa gyökérzetét mintázza, a gyökerek mintha a felszín alatt folytatnák útjukat a képzeletünkben. A szobor megszította a helyi gyülekezetet, voltak akik csúnyának nevezték, és nemrég a szobor elkerült a templom oldala melletti térről.

TÉNYEK, ADATOK

A világban

- Credit Suisse (CS) jelentése szerint az elmúlt egy évben is tovább nőttek a világon a vagyoni egyenlőtlenségek. Széles bázisú kutatások alapján úgy tűnik, hogy mostanra az emberiség leggazdagabb 1%-a birtokolja a világ vagyonának felét (48%-át). Eközben a világ lakosságának szegényebbik fele együtt csak a teljes vagyon 1%-a felett rendelkezik, míg a felső 10%-nál van a vagyon 87%-a.
- A CS jelentése kimutatja, hogy mekkora vagyonnal lehet bekerülni az emberiség leggazdagabbjai közé. A felső 50%-ba tartozáshoz elég, ha a teljes vagyonunk (autóval, házzal, mindennel együtt) eléri a 3650 dollárt (876 ezer forintot). A leggazdagabb 10% kapuja már 77 ezer dollár (kb. 18,5 millió forint), a legfelső 1% pedig 798 ezer dollárnál (191,5 millió forint) kezdődik.
- A szegények annak ellenére is egyre szegényebbek, hogy a világ teljes vagyona továbbra is növekszik, a 2000-ben mért szinthez képest mostanra megduplázódott a növekedés. Ez azonban szinte teljes egészében a gazdagokhoz vándorol.
- A világ 62 leggazdagabb emberének vagyona felér a teljes népesség felének, azaz 3,5 milliárd embernek a vagyonával.
- A világ országai közötti szakadék az ipari forradalom nyomán alakult ki, amely egyes nemzeteknek sokkal gyorsabb növekedést tett lehetővé, mint a többinek. Ezt az előnyüket a globalizáció

kezdetéig megőrizték, de mára egyes hagyományosan szegény térségek nagyot léptek előre. Ezzel egyidejűleg világosan látható az is, hogy a globalizációt nem követi a mély társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődése.

- A népesség egészségi állapota és az azt meghatározó tényezők megjelenésében és tartalmában a születéskor várható átlagos élettartam és a jövedelmi viszonyok, a gazdasági fejlettség mutatói és az egészségügyi kiadások között szoros kölcsönhatások mutathatók ki. Ezek vonatkozásában markáns különbségek tárhatók fel az EU15 és az EU10 országok között.

Hazánkban

- Magyarországon 2012-ben a 15 leggazdagabb ember vagyona 1.211 milliárd forint volt. Volt olyan, aki ebben az évben 65 milliárdot keresett. Eközben a közmunkabér 47.000 Ft volt.
- Több mint háromszor akkora az egy főre jutó fogyasztása a magyar háztartások legfelső 20%-ának, mint a legszegényebbeknek. Utóbbiak lényegesen egészségtelenebbül táplálkoznak és a tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottságuk is jóval gyengébb. Tavaly a leggazdagabb háztartások (legfelső jövedelmi ötöd) egy főre jutó havi kiadása meghaladta a 124 ezer forintot. Ehhez képest a legalsó ötödben mindössze 36.500 forintot költöttek fejenként, vagyis mindössze 30%-át annak, amit a leggazdagabbak megengedhettek maguknak. A fogyasztási szerkezet is jelentősen különbözik: az alsó jövedelmi ötödben a fogyasztás 58%-a élelmiszerre és rezsire megy el, ez az arány a felső ötödben csak 41%. Így arányaiban is több jut másra.

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

- ✓ Addig nyújtózkodjunk, ameddig a takarónk ér! Igényeink nem mindig egyeznek a szükségleteinkkel. Könnyen becsaphatjuk magunkat úgy állítva be valamit, hogy az szükséglet, ami valójában igény.
- ✓ Számos jó, segítő, értékadó kezdeményezés van. Érdemes ezekre felfigyelni, támogatni. Ajánljuk fel adónk 1%-át! Ezzel is támogathatjuk a szegényekkel, hátrányos helyzetben élők segítségével foglalkozó nonprofit alapítványokat, egyesületeket vagy segélyszervezeteket. Vannak adatbázisok (pl. nonprofit.hu) ahol tájékozódhatunk arról, hogy mely szervezeteknek van lehetőségünk felajánlani adónk 1%-át, illetve informálódhatunk hitelességükről, adószámukról is.
- ✓ Segítség egyszeri pénzadománnyal! Egyszeri kisebb vagy nagyobb összeggel is hozzájárulhatunk egy-egy szervezet munkájához, rajtuk keresztül pedig a szegénységben élők helyzetének jobbításához. Népszerűek az adományvonalak is, amikor telefonhívásunkkal támogathatjuk őket egy előre meghatározott, kisebb összeggel.
- ✓ Keressük fel a szegényekkel, hátrányos helyzetben élők segítségével foglalkozó szervezetek honlapjait, amelyeken bővebben is tájékozódhatunk arról, hogy mik a sürgős kéréseik, milyen aktuális adománygyűjtő akcióik vannak, vagy milyen más módokon tudnánk még segíteni. Érdemes lakóhelyünk közelében működő szervezetet választani, mert így csökkenthető az adományok szállításának a költsége.

2. nap – Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!

MEDITÁCIÓ

Alapige: Kol 1,9-11

Sokat panaszkodunk arra, hogy a „világ” mára „szétesett”. De ez nem most kezdődött. *Chaplin* a *Modern időkben* már 1936-ban filmvásznon is megmutatta a világ arcát, amelyben a munka értelmetlen részegységekké darabolódva semmi más, mint kín és szenvedés. A munka, amit eredetileg a gondos megőrzés, tervezés, folyamatok elejétől végéig való végiggondolása jelentett, mert az embernek alapvetően köze volt hozzá, az ipari társadalomban a világtól és egymástól való elidegenedés egyik fő okává vált.

Ezen a korszakon és az egész huszadik századon túl vagyunk már, de ha a korábbi részletgazdagságra visszatekintünk, úgy tűnik, úgy érkezünk meg a jelenbe, mint aki „tűzön át menekült”. Kedveseim! – mondaná az idős János apostol és akár így is folytathatná: nem a világ esett szét, hanem benne ti magatok.

2017 júliusában, amikor a világ leggazdagabb és leggazdagabbá váló országait tömörítő G20 csoport hamburgi találkozója a globalizmus elleni agresszív indulatokat szított az észak-német városban, nehéz lenne összegyűjteni az okokat, hogy ki miért ment ki az utcára, miért utazott oda, hogy tiltakozhasson. Egy közös szempontjuk azonban biztos, hogy volt a bent tárgyalóknak és a kint tüntetőknak. Mindannyian tudták, hogy ma

már nem csak az ember van bajban. Ma világos, hogy nem maradt szürke zóna, senkiföldje a cselekvés szempontjából. Senkinek sincs olyan választási lehetősége, hogy nem is árt, nem is használ a világnak. Mindennapi gondolkodásunkkal, apró, életvitelünket, fogyasztási szokásainkat meghatározó döntéseinken át terheljük tovább vagy szabadítjuk fel egy kicsit a világot, a kényelemből kényszernek gondolt emberi rövidlátás terhe alól.

Mit tehetnénk ma a szépnek és jónak teremtett világért? A nemzetközi szervezetekben csupán néhány évtizeddel ezelőtt fogalmazták meg az ember felelős gondolkozásának lehetőségét ezzel az elvvel: *Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!* A gondolat mégis legalább száz éves. *Patrick Geddes* skót polihisztor, már a múlt század elején arról írt, hogy az embereknek olyan tervek alapján épített városokban kellene lakniuk, amelyek figyelembe veszik a természet egészét. Korábbra is visszaléphetünk ehhez hasonló gondolatért. A Kol 1,9-11 szavai az élő növény indajaként bomlik ki, fejlődik, fogja át a teremtést és foglalja bele az emberi életet. Kövessük figyelmesen az ismerettől a megerősödésig tartó folyamatot, mert itt megoldódik a környezetfilozófia egyik nagy kérdése: van-e fejlődés növekedés nélkül? Ez a fejlődés, amelyről itt olvasunk, nem terhel, hanem felszabadít. Tökéletesen megismerni az Úr akaratát – Élni Hozzá méltó életet – Gyümölcsöt teremni a tettekben is megnyilvánuló döntésekkel – Növekedni az Ő ismeretében – Megerősödni mindarra, ami még vár bennünket a jövőben.

Ne felejtünk el három gondolatot: van súlya helyi és mindennapi döntéseinknek. A Teremtő így bízza ránk a világot. Egyre több helyzet adódik az életben, amelyből kiderül, eléggé megerősödtünk-e arra, ami vár ránk?

Béres Tamás

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy egyre inkább képesek legyünk észrevenni felelősségünket a ránk bízott teremtett világban. Bocsásd meg, amikor megfeledkezünk arról, hogy te minden ember felé szóló, globális megbízást és felelősséget adsz tanítványaidnak. Add a cselekvés bátorságát szívünkbe! Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

MŰVÉSZET

Grant Wood festőművész egy alkalommal az iowa-i Eldonba látogatott, ahol megtetszett neki a Dibble-ház, több vázlatot is készített róla, majd elképzelte, hogy egykor milyen emberek lakhattak ebben a házban, és hűgát és a fogorvosát használva modellnek, elkészítette a festményt, az elképzelt korabeli farmerrel és leányával. A képnek az *Amerikai gótika* címet adta.

Az alkotást tulajdonképpen a farmerélet, a szerény és mértéktartó, önállósra törekvő életforma tisztelete inspirálta, még akkor is, ha az iowaiak múltjuk és hagyományaik kigúnyolásaként reagáltak a festményre.

- A globalizáció fogalma először a hatvanas-hetvenes évek fordulóján jelent meg a köztudatban, amikor a Római Klub jelentése következtében egyre több, a Földünk sorsáért aggódó tudós, környezetvédő aktivista kezdett el foglalkozni a globális környezetvédelmi problémákkal. Az eredeti jelentés tehát arról szól, hogy világunk mára összeért, a környezetszennyezés nem egyszerűen helyi, hanem határokon túlnyúló probléma lett, az emberi tevékenységeknek az egész bolygóra kiterjedő hatásai vannak (savas eső, ózonlyuk, éghajlatváltozás stb.).
- Elterjedt a jelszó: *"Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan!"* Tíz-húsz év elteltével azonban a *„fenntartható fejlődés”* kifejezéshez hasonlóan a globalizáció fogalmát is kisajátították az uralkodó politikai-gazdasági csoportok. A tömegkommunikációnak is köszönhetően a globalizációnak már egy új jelentése terjedt el, amelyben az internet fejlődésén, a kommunikáción, a kereskedelem, a pénzpiacok, a nemzetek feletti vállalatok egész bolygóra való kiterjedésén van a hangsúly. A globalizáció híveit és ellenfeleit is ma már a gazdasági globalizáció kérdése osztja meg.
- A globalizációnak sokféle meghatározása létezik. Csekő Árpád közgazdász szerint a globalizáció anyagi és szellemi javak korlátok nélküli áramlása, egyes tőkecsoportok érdekeinek megfelelően, legalábbis a folyamat mozgatórugója ez. Joseph Schumpeter a globalizációt *“pusztító teremtésnek”* tartja, amiért a fejlett világ is nagy árat fizet. Ankie Hoogvelt szerint *“a globalizáció az erős hatalma a gyenge felett”*. Egy biztos: tartalmában átalakítja az emberiség, társadalom, gazdaság

fogalmát, és lehetetlenné teszi a korábbi társadalom és gazdaságszabályozó módszerek érvényesítését. Alapvető változás, hogy a szabályozásnak új technikáját - technológiáját az információra alapozza.

- A globális problémák társadalmi és környezeti-ökológiai feszültségek formájában jelentkeznek, amit egyes kutatók ökológiai és humán világválságként, a civilizáció mély válságaként értékelnek. Manapság az emberiség természetátalakító tevékenysége a bioszféra méreteihez képest is jelentős. A technika gyors fejlődésével, a nemzetközi munkamegosztás nagyarányú kiszélesedésével a világ országainak kölcsönös függősége, egymásrautaltsága rendkívüli mértékben megnövekedett (globalizáció). A világ országai nemcsak környezetüket tekintve, hanem gazdasági, társadalmi és kulturális vonatkozásban is összefonódtak, és valamely nagyobb jelentőségű gazdasági vagy természeti változás adott térségben a világ egészen távoli területein is erőteljes hatást gyakorolhat az élővilágra, a helyi termelési-gazdasági viszonyokra.
- A hátrányos helyzetű térségek exportnövényeit veszélyezteti a klímaváltozás, ezáltal komoly bevételektől eshetnek el. A kávétermesztést illetően pl. az utóbbi pár évben már nem is tudott lépést tartani a kínálat a kereslet erősödésével, a kávé nagyon érzékeny a hőmérséklet ingadozásaira. Az ausztrál klímakutató intézet 2016. évi jelentése szerint 2050-re felére zsugorodhat a kávéültetvények területe a légkör felmelegedése miatt, ráadásul a hőmérséklet emelkedése kedvez a kávécsérjéket megfertőző betegségek terjedésének. A világ hatvan országában mintegy 25 millió család él kávétermesztésből, amely egy 100 milliárd dolláros világpiacot jelent.

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

- ✓ Tudatosítani kell magunkban, hogy az ökológiai válság hétköznapijaink valósága. Nem tudományos, műszaki, jogi vagy gazdasági eszközzel segíthetünk — mert az okok tudatiak, erkölcsiek, magatartásbeliek.
- ✓ Tudatosítani kell, hogy bolygónk rendszerének fölborult egyensúlyát kell helyreállítani: a szeretet javára a hatalom ellenében; — az együttműködés javára, csökkentve a vetélkedést; — a bölcsesség javára, a tudás ellenében; — a közösség javára szemben az Énnel; — a létezés javára és a birtoklás rovására; — a belső, szellemi értékek javára az anyagiakkal szemben; — a kicsiny javára szemben a hatalmassal; — a helyi javára a központ ellenében — a belső szabályozás javára; — a szellemtudományok javára, a természet és műszaki tudományok uralmának csökkentésére; — a tudati-szellemi-lelki fejlődés javára és az anyagi növekedés visszafogására; — a lényeges javára és a lényegtelen rovására.
- ✓ Sok kezdeményezés van körülöttünk, csak észre kell venni. Az egyik ilyen az ökoiskola mozgalom. A környezeti nevelési szakértők szerint a fenntarthatóságra nevelés a harmadik évezredben az oktatás egyik legfontosabb feladata, és ennek legjobb gyakorlati terepei az ökoiskolák.
- ✓ Keresd a hazait, válaszd a helyit! Vásárlási döntéseinkkel mi is befolyással vagyunk a társadalmi és gazdasági folyamatokra. Tisztában kell lennünk azonban vásárlásaink életvitelünkre és környezetünkre gyakorolt hatásával, itt helyben és a küldő országban is. Ismerjük meg a helyi termék fogyasztásának előnyeit, munkamegtartó hatását, gazdasági jelentőségét, célba juttatásuk alacsonyabb környezetterhelését.

3. nap – Isten alkalmassá tesz

MEDITÁCIÓ

Alapige: Ézs/Iz 6,1-13

Ézsaiás prófétai üzenetének nagy témája a bűn és a büntetés. Ez az üzenet ma is aktuális, és a problémára adandó megoldásban a 21. század elején sincs változás: megtérés. Lesz-e következménye annak az életmódnak, azoknak a szokásoknak, annak a mentalitásnak, amelyben a fogyasztói társadalom hedonista embere él? Korunk hamis prófétáinak híradásai szerint nem lesznek káros következmények, az életmódunkon nem kell változtatni, nem kell felelősségről szólni. A bibliai tanúságtétel szerint azonban van büntetés és lesz ítélet. Van bukás és van elesés. Aki az Úr ellen fordul, az ő akarata és a teremtettség ellen hadakozik, az fogja a rövidébet húzni.

Ézsaiás prófétai szolgálatba állásának leírása előtt az ötödik fejezetben két elgondolkodtató részről olvashatunk. Az egyik egy megrázó profetikus dal, amelynek témája egy szőlő pusztulása. Az egykor kövér hegyoldalban fekvő, gyönyörűen ültetett, megtisztított szőlő elvadult, kőfala és kerítése kidőlt. Tövis nyomta el, gazba borult minden. Ilyenné válik a világ, ha törvényesség helyett önkényesség lesz, és igazság helyett gazság. Az édeni teremtettség pusztulásának képe ez. Mi lesz a Földdel a 21. században, ha az önzés és önérdek fog gazként mindent ellepni? Nem sok jóra számíthatunk, ha ez a forgatókönyv valósul meg. Az ézsaiási elhívás történet másik előzménye a dőzsölő gazdagokról szóló ítéletmon-

dás. Hat jaj-kiáltás hangzik itt fel, melyek a felhalmozás, a mértékvesztés, a relativizálás bűneit sorolják. Ugyancsak ismerős sorok.

Miért csak ezek után olvassuk Ézsaiás elhívástörténetét? Mert minden elhívásnak van szöveggörnyezete. Ma egy globális kontextusban élünk, és megállapíthatjuk, hogy ma is változásra, megtérésre van szükség. Ma is fenyegető jeleit látjuk annak, hogy a „szóló” össze fog dőlni, el fog vadulni, vége lesz. Ma is szemtanúi vagyunk, ahogy a világ gazdagabbik része nem vesz tudomást mértéktelenségéről, a világméretű aránytalanságokról. Ahogy a nyugati kultúra elveszti józanságát, mindent relativizáló módon el-mossa értékeit. Ézsaiás ma is jajt kiáltana, és aztán szolgálatba állna.

A hetedik jajt a próféta önmaga felett kiáltja. *„Jaj nekem! Elvesztem, mert tisztátalan ajkú vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom!”* Minden ítéletnek, minden megtérésnek önmagunkon kell elkezdődnie. Nem lesznek valódi változások, amíg nem magunkon kezdünk el változtatni. A megtérésnek rajtam kell indulnia.

Tudunk-e még önvizsgálatot tartani? Le tudunk-e még ülni egyáltalán elcsendesedni? Tudunk-e lassítani? Telefont, számítógépet, tévét kikapcsolni? Egy percre, egy órára, egy hétre? Egyre nagyobb kihívások ezek a virtuális valóságban lüktető kultúránknak.

A *Teremtés hetén* Isten minket is kérdez: *„Kit küldjek?”* Vagyis: Ki akar változást? Új életet? Új életmódot? Ki akar megtérni és a megújulás örömhírét képviselni, akár szóval, akár cselekedettel? Ne érezzük magunkat kevésnek, amikor erre a kérdésre józan választ szeretnénk adni. Ha Isten elhív, akkor ő fel is készít és alkalmassá tesz arra, hogy a szolgálatot, küldetést betöltsük, az utat végigjárjuk. Legyünk józanok, és ha látjuk a változás és a vál-

toztatás sürgető jeleit, akkor mondjuk ki bátran, hittel: „*Itt vagyok, engem küldj!*” Olyan időket élünk, amikor a világnak óriási szüksége van a cselekvő és hiteles ézsaiásokra!

Khaled A. László

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy Szentlelked által megtisztítva és megújulva a te küldetésednek szánjuk életünket. Köszönjük, hogy te felkészítesz és alkalmassá teszel akkor is, ha esetleg alkalmatlannak érezzük magunkat. Dicsőítünk Téged kegyelmedért és szeretetedért. Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

Ez a dombormű egy ismeretlen asszír művész alkotása, egykor Ninive egyik palotáját díszítette, ma a British Museumban látható. Előszertetettel ábrázolták az asszír uralkodókat oroszlánvadászat közben, hogy ezzel fejezzék ki uralkodásra való alkalmasságukat. A leölt oroszlánok azonban nemcsak a sikeres vadászatot idézték meg, hanem az erőszakos birodalmak önmagukról alkotott képét

is, hogy minden erejük, félelmetes voltuk ellenére uralmuk nem lesz hosszú távú. A bukás elkerülhetetlen várása jellemezte ezt a korszakot, amikor egymást követték a birodalmak, és minden új, feltörekvő hatalom – a próféták szerint - Isten ítéletétől függött. Ézsaiás próféta maga is úgy látta, hogy egy olyan birodalom, mint Asszír, nem lehet tartós, a folyamatos háborúra és hadizsákmány-szerzésre épülő stratégia nem maradhat fenn sokáig: „Jaj neked, pusztító, akit még nem ért pusztulás, te rabló, akit még nem raboltak ki! Ha befejezted a pusztítást, el fogsz pusztulni, ha bevégezted a rablást, téged fognak kirabolni!”

TÉNYEK, ADATOK

A világban

- 2014 szeptemberében, amikor az ENSZ kiadta a „World Urbanisation Prospects” kiadványát – a Population Reference Bureau szerint – a Földön több mint 7,2 milliárd ember élt. Ennek 54%-a, kb. 3,9 milliárd ember városokban. Az azóta eltelt négy évben több mint 300 millió ember született, nagy részük eleve a városokban, vagy éppen városokba igyekvő szülőktől.
- A növekedés dinamikáját szintén a Population Reference Bureau mutatja meg e videón: <https://www.youtube.com/watch?v=BNSC10BksBs>
- Az alábbi, a metrocsm.com oldal által készített animáción a Krisztus előtt 3700 évvel alapított presumer Eridu városától napjainkig követhetjük végig a városok keletkezésének folyamatát: <https://www.youtube.com/watch?v=yKJYXujJ7sU>
- A második világháború óta a városok terjeszkedése fenntarthatatlan módon folyt. 2007 óta az emberiség több mint fele városokban él. Ez a tendencia a jövőben is folytatódik, így elmondható, hogy egyre inkább városi világban élünk. A fentebb is hivatkozott ENSZ előrejelzés szerint 2050-re a Föld népességének 66,4%-a lesz városlakó, ami több mint 6,3 milliárd főt jelent. Ez nem sokkal marad el a Föld mai teljes népességétől. Vagyis nagyon sok ember fog koncentrálni kis helyen, akik a saját öfenntartásukban egyre kevesebb szerepet tudnak vállalni.
- A Föld véges erőforrásait a növekvő életszín-

vonal, a növekvő lélekszám és a főleg a városokban tapasztalható urbánus életszínvonal egyaránt megterheli. 2016-ban már augusztus 8-án elértük a *túlfogyasztás napját*, mert míg a népesség „csak” a négyszeresére, a termelés a hússzorosára nőtt 100 év alatt. 2016-ban a 7,4 milliárdos emberiség 1,6 Földnek megfelelő ökológiai kapacitást fogyasztott (azaz a jelenlegi fogyasztási szinten legfeljebb 4,7 milliárd ember élhetne bolygónk ökológiai határain belül).

- Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) előrejelzése szerint, amíg a Föld népessége eléri a 9 milliárdot 2050-re 70%-kal növekszik a világ szükséglete élelmiszerből, takarmányból és rostanyagból. Az emberiség növekvő étvágya érinti az ivóvízigényt, a nyersanyagok, az energia, különösen a kőolaj iránti növekvő keresletet. Ki fogja ezeket előállítani?
- A klímaváltozás okaként felrótt globális üvegházgáz kibocsátásért is leginkább városaink felelnek: az üvegházgáz-emisszió 70%-a városokból ered. 1990-ben a városok széndioxid-kibocsátása 15 milliárd tonna volt évente, 2010-ben 25 milliárd tonna. 2030-ra e városi kibocsátás 36,5 milliárd tonnára nő, ha a klímapolitikának nem sikerül hathatós kibocsátás-csökkentési programot beindítania. Ki fogja a klímaváltozást mérsékelni?
- A fenti környezetet felélő mentalitás nem csak környezeti szempontból problémás. Ha az így előálló szűk keresztmetszetek gazdasági kárát nézzük, már az is számottevő. A világ-gazdaság GPD-jének körülbelül 1-3%-a a városi közlekedési dugókból eredő elvesztett termelés, amiért a dugókban elvesztegetett üzemanyag, a munkaidő-kiesés és a keletkező légszennyezés felelős.

Hazánkban

- Csak a témában igazán jártasak tudják, hogy mennyire elaprózott a magyarországi település-szerkezet, ugyanakkor milyen sokan élnek nálunk is városokban. A ma Magyarországon található 3155 település között a fővároson kívül – amely a legnagyobb – 23 megyei jogú város, 118 tízezer fő fölötti város, 204 tízezer fő alatti város és 2809 község besorolású település, tehát község vagy nagyközség található.
- A városokban él a lakosság 70%-a, ezen belül is a 10.000 fő feletti városokban a 60%-a, ami az ország területének mindössze alig több, mint 18%-a. Jól látható, hogy minden városra kilenc falu jut és ezen belül is minden második magyar település 1000 fő alatti (a falvaink 56%-a, szám szerint 1780 falu). Ez a sok falu területileg az ország több mint negyedét alkotja és itt él a lakosság majdnem 8%-a. Összességében a vidékies területen (2809 faluban, ami az ország 68%-a) él az emberek 30%-a.
- A fentiek is mutatják, hogy egyrészt a megélhetés reményében sok ember kevés helyen (főleg a 10 000 fő feletti városokban) összpontosul, ahol az önfenntartáshoz csak megszűről hozott anyagokkal (élelmiszerekkel és energiával) és csak kis részben lehet hozzájárulni. Vagyis ezek a városlakók rendkívül kiszolgáltatottak. Ezen kívül kevesebb ember oszlik el nagyon nagy területen, ahol a Magyarországon régen híres részbeni falusi önfenntartás (a háztáji) már csak nyomokban lelhető fel.

- Budapest 1,8 milliós lélekszámú, nagy kiterjedésű világváros. A budapesti központtal kialakult településtömörülés (agglomeráció) még kb. 755 ezer embert ad hozzá ehhez az egyébként is igen magas lakosságszámhoz, vagyis ez összesen az ország népességének negyedét jelent.
- A legkisebb falu az országban a Zala megyei Iborfia, ahol 9 fő lakik. A legkisebb városunk a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Pálháza, ahol 1050 ember élt 2016-ban. Ez gyakorlatilag megfelel egy kisebb budapesti háztömb lakosságszámának. 973 falu bírt nagyobb lakosságszámmal ezidőben, hiába volt község, vagy nagyközség a jogállása.
- A fent leírt urbanizáció hajtómotorja az ipari forradalom utáni termelésnövekedés, később a gazdasági verseny más európai városokkal.
- Az 1867-es kiegyezés után Magyarország kapitalista fejlődése ösztönözte e versenyre Óbudát, Budát és Pestet, ami a kiegyezés után öt évvel törvény révén a három Duna-parti város egyesítéséhez vezetett. Csakhogy épp az ipari forradalomnak és az azt követő, mindmáig tartó gépésítésnek köszönhetően egyre kevesebb munkásemberre van szükség. Egy ideig a városi szolgáltatások biztosítása még igényel munkáskezeket, de ezek automatizálódásával és digitalizálódásával egyre kevesebb emberre lesz itt is szükség. Vajon miből él majd a városi munkanélküli ember? Pedig ő is képes lenne dolgozni. Ki viseli majd a városok környezetterhelő terheit? „Ki akar változást? Új életet? Új életmódot? Ki akar megtérni és a megújulás örömhírét képviselni, akár szóval, akár cselekedettel?”

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

✓ **BioSzentandrás**

- Egy magára maradt kis borsodi falu *Ézsaiásként* felfedezte, hogy egyedül ők változtathatják meg a hanyatló falusi gazdasági folyamatot. Hernádszentandrás az egyik legsikeresebb és legismertebb hazai kezdeményezéssé lépett elő az önkormányzat szervezte biotermelési megoldások között. Sokan egyfajta csodaként tekintenek rá, hogy egy halmozottan hátrányos helyzetű, elöregedő, rossz kilátásokkal rendelkező, apró – mindössze 450 ember lakta – faluból 10 év alatt egy ökológiai elvek mentén, helyi erőforrásokat felhasználó, gazdaságilag sikeres, pozitív jövőképet felvázolni tudó település jött létre. A BioSzentandrás fantázianevű kezdeményezésük az elmúlt pár évben akkora ismertséget szerzett magának, hogy híre Franciaországig is eljutott, ahol 2013-ban Európai Territoria Innovációs Díjat kapott.
- A falu kezdeményezésének mozgatója, Üveges Gábor, a faluba visszaköltözött értelmiségi polgármester 2016-ban az alábbi előadásában részletesen beszélt a motivációiról, a folyamatokról és a tanulságokról:
- <https://www.youtube.com/watch?v=bmid54pH73Y>
- <http://www.bioszentandras.hu/>
- <http://www.bioszentandras.hu/bio-hirek/parizs-dijazta-bioszentandrast/25007/>

4. nap – Út a valódi közösséghez

MEDITÁCIÓ

Alapige: ApCsel 16,11-15

Amikor Pál apostol megérkezik Macedóniába, Filippi városában Lidia, egy Tiatirából való bíboráros asszony az első ember, aki befogadja őt a házába. De nem csak szállást adott az evangélistáknak, hanem megkeresztelkedett egész háza népével együtt. Azt is mondhatjuk, ő az első név szerint ismert európai, aki családjával együtt megtérve befogadta az evangéliumot.

Hogyan találta meg hozzájuk az utat Pál apostol? Az Apostolok Cselekedetei szerint „Szombaton kimentünk a kapun kívül a folyóvízhez, mert úgy gondoltuk, ott az imahely. Leültünk ott, és szóltunk az asszonyokhoz, akik összegyűltek.” (ApCsel 16,13.) Az imádság helye a szórványban élő zsidóság számára, ha nem volt erre külön épület, valóban hagyományos és természetes módon a folyóvíz partja volt.

Ha nincs kézzel épített templom, akkor az élő víz a „katalizátor” az Isten felé vezető úton. Vigyáznunk kell tehát az elemi, emberi kéztől független valóságokra a teremtésben, melyek biztos iránymutatóként vezetnek a Teremtőhöz.

De a folyóvíz nem csak az egyénnek ad alkalmat az Istenre találásra, hanem a közösség összegyülekezéséhez is biztos pontot jelent. Isten teremtett jelei e világban elvezetnek bennünket egymáshoz is. Márpedig közösség nélkül nem teljesezhetne ki emberi mivoltunk. A környezetvédelem is hangsúlyozza: a bizalomra épülő, emberléptékű kis, helyi közösségek a legfontosabbak az ökológiai válság megoldásában. Ők tudnak rugalmasak és találékonyak lenni, és ők tudnak a bizalomra építve lemondásokat is vállalva, el-

kötelezetten együtt cselekedni. A világ megmenekülése az ökológiai katasztrófától talán nem a politikusokon, nem a multcégeken – bár nekik is vannak teendőik –, de nem is az elszigetelt egyéneken fog múlni, hanem a tudatos és összetartó kis közösségeken.

Pálék tehát mindjárt egy imádkozó közösséget találnak, akik közül többen nyitottak az evangéliumra. Nem csak az ökológiai szükségletek teremthetnek helyi közösségeket, hanem fordítva: a meglévő, odaadott életű közösségek is lehetnek a teremtéstudatos változás motorjai. Az ökológiai megtérés sokszor talán annyit jelent: rá kell ébrednünk, hogy már mindig is létező közösségeink, gyülekezeteink, parókiáink, plébániáink számára nem mellékes teendő, hanem lényegükből fakadó hivatás, hogy segítségére legyenek embertestvéreinknek abban, ami a leginkább aggasztja és foglalkoztatja őket – és ez ma elég jól leírható a környezeti problémák fogalmával. De ehhez nem elég, hogy időnként szervezzünk egy-egy „zöld” alkalmat, hanem egész közösségi életünket, minden döntésünket át kell hatnia a meggyőződésnek: Krisztus szeretetét a világ iránt közösségeinkben felragyogtatni „*nem valami szabadon választható feladat, s nem is a keresztény tapasztalat másodlagos szempontja*” (LS 217).

Nobilis Máriaó

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy az elidegenedett és magányos világban a veled való közösség örömhírét vigyük és képviseljük, amely által a mi emberi kapcsolataink is megújulhatnak! Tégy eszközöddé abban, hogy megtérjen és megváltozzon a világ. Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

Egino Weinert bronzplakettjén Lídiát és Pál apostolt láthatjuk, ezt a különös párost. Lídiáról az Apostolok Cselekedeteiből tudjuk, hogy bíboráros volt. A bíborfesték drága volt, ebben az időben már ez a szín lett a méltóság és a gazdagság jele. Sőt, az ókori Rómában császári rendeletbe foglalták, hogy az a „közönséges” személy, aki a bíbor legkiválóbb fajtájával festett hosszú köpenyt merészel magára öltetni, felségsértést követ el. A festéket kis adagokban, tengeri csigákból nyerték, minden csigából egyetlen cseppet. Ennek volt köszönhető magas ára. Lídia ezzel a festékkal kereskedett, a gazdag kereskedők közé kellett, hogy tartozzon. Pál apostolt Weinert egy könyvtekerccsel ábrázolja, a tanítás jelképe a nyitott tekercs. Lídia pedig ételt és italt szolgál fel, a vendégszeretetén keresztül mutatkozik meg Isten utáni vágya, elköteleződése. Ez a maga köré gyűjtő szeretet teremt közösséget, ez az egyház kezdete és ugyanakkor mindmáig a megtartó erő a közösségek életében.

TÉNYEK, ADATOK

A világban

- Az emberiség életében mindig is jellemző volt a kisközösségi együttműködés. Az ősközösségi társadalmakban az ember már kisközösségekben élt. Ezekben a vadászó-gyűjtögető közösségekben az emberek kb. húszas csoportokban éltek és tíz naponta néztek új terület után.
- A College London Egyetem egyik kutatásában – melynek eredményét a Science magazinban publikálták 2015 májusában „A nemi egyenlőség megmagyarázhatja a vadászó-gyűjtögető csoportok egyedi társadalmi struktúráját” címmel – azt állították a kutatók, hogy ezekben a közösségekben – egy Kongói és egy Fülöp-szigeteki népcsoportról gyűjtöttek adatokat – a nők és a férfiak a feltételezések szerint egyenlő jogokkal bírtak. A nők is dönthettek arról hol, milyen új területeket hódítsanak meg, mire vadásszanak, sőt adott esetben részt vettek a vadászatban is. A kutatás során megállapították, hogy azok a közösségek, ahol a nők és a férfiak egyenrangúak voltak, evolúciós előnyt élveztek, ez pedig egyértelműen növelte az életben maradás esélyét.
- A kutatók feltételezése szerint a mezőgazdasági termelés megindulásával és a letelepedéssel hozható összefüggésbe a kapcsolati, valamint a társadalmi férfi-fölérendeltség megjelenése. A mezőgazdasági termelés már állandó területet foglalt, tartalékokra törekedett, egy idő után vagyonosodás indult be, elveszett a szoros együttműködés szükségessége a nők és férfiak között. Megváltoztak a feladatok, a szerepek. Ma ezt a kölcsönös egymásrautaltságot elveszítve, kisközösségeinket elhagyva keressük boldogulásunkat.

Hazánkban

- Ránk, magyarokra kifejezetten jellemző volt a közösségiség, a kisközösségi együttélés, a befo gadás. A világban az ősközösségi viszonyok felbomlásával, a magántulajdon megjelenésével az együttélési forma egyre kisebb egységekre bomlott: a horda törzssre, nemzetségre, nagycsaládra, majd családra. Ezzel szemben a mi magyarok egyre nagyobb egységet alkotottunk őseink együttélési formájában, egyre szervezettebb formát vettünk fel: a család törzssé, majd törzsszövetségé állt össze.

Részletek Andrásfalvy Bertalan „Ártéri gazdálkodás Magyarországon” című munkájából:

- „A honfoglaló magyarok nemzetségenként telepedtek meg a Kárpát-medencében. Az eredeti településhálózat tehát sok kicsi, vérségileg összekapcsolt, nemzetségi faluból állt.”
- „A faluközösség választott önkormányzatával rendelkezett afelett, hogy milyen szabályok szerint használhatják a közösség tagjai a falu területét. (...) Az egyenlő használat jogát a faluközösségbe való tartozás, a faluban lakás ténye biztosította.”
- „A későbbi társadalmi fejlődés során a vérségi kapocs meglazult, maga a falu is összetettebbé vált, nem csak egyetlen nemzetség telephelye lett. A 13. századtól hamar elfogyott a művelésre alkalmas szabad föld, a kis települések népe nagyobb településekbe, mezővárosokba települt össze.”
- „A lakóház és udvar, esetleg attól elkülönülve és távol épített szállás, szállaskert, istállós- vagy ólaskert, a szőlő és a meghatározott időre másokat kizáró, művelésbe vett szántó kivételével a határ az egész közösség számára használható élőföld volt.”

- „A közösség fokbírót vagy tanyamestert-halászmestert választott, aki szabályozta és ellenőrizte, hogy a halászat terén se jusson senki más kárára nagyobb haszonhoz.”
- „A tájgazdálkodás a helyi adottságokhoz alkalmazkodó emberi tevékenység, együttműködés az adott környezettel, természeti adottságokkal. (...) Nincs értelme külön mezőgazdaságról és azt korlátozó természetvédelelről beszélni, mert az ember tájfenntartó tevékenységet végez. Nem szegényíti, hanem gazdagítja az élőhelyeket.” Ártéri Gyümölcsészet - Bokartisz Kht.

Szép példája ez a közösségi javakon való osztozásnak, közösségi területeken munkában, művelésben, használatban való együttműködésnek. Hosszú évszázadokon keresztül a magyarok így gazdagították a Kárpát-medence vidékét, keresték a közös boldogulásukat.

A fent említett tájgazdálkodás azonban megváltozott, folyóinkat szabályoztuk, a fokok helyét, a korábbi ártereket gazdálkodásunk alá hajtottuk. Ennek a durva beavatkozásnak köszönhetően a természeti katasztrófák száma megsokszorozódott és ezek káros hatásait csak nagy energia és emberi erőforrás beáldozásával tudjuk az embertől távol tartani. A korábban gyümölcsben gazdag területek visszaszorultak, helyüket nagyüzemi gazdálkodás vette át. A gyümölcsfajták gazdagsága azonban köszönhetően néhány elszánt gyümölcsésznek és az erős magyarországi génbanki hálózatnak még mindig itt van velünk és ha aktívan teszünk érte, akkor fenn is marad.

Természeti örökségünk megóvásáért és értékeink megőrzéséért minden magyar embernek kötelessége tenni, hiszen ez nemzeti kincsünk, egyben identitásunk meghatározója. Ilyen természeti örökség és nemzeti kincs a Kárpát-medence gyümölcsstermesztése. Erről szól konkrét jó példánk is.

✓ Őshonos gyümölcsfák egyházi kertekben

„Még akkor is, ha tudnám, hogy holnap a világ darabokra hullik, elültetném az almafámat.” (Luther Márton)

- Korábban is felhívtuk már a figyelmet az őshonos gyümölcsfák telepítéséről szóló együttműködésre, mivel azonban ez a kisközösségi együttműködés egyik legszebb példája, ráadásul egyre több csatlakozó jelzi a kezdeményezés nagyszerűségét, ezért megismételjük.
- A jövő nemzedékek volt országgyűlési biztosának kezdeményezésére több egyházi vezető, szakmai és civil szervezet, valamint a Vidékfejlesztési Minisztérium a természeti örökségünk megóvásáért és értékeink megőrzéséért 2011. szeptember 5-én írta alá „A táji adottságokhoz alkalmazkodó, a Kárpát-medencében régóta termesztett gyümölcsfajták megőrzésében való együttműködésről” szóló együttműködési megállapodást.
- A változó környezeti feltételek miatt létfontosságú olyan gyümölcsfák termesztése, melyek a szélsőséges időjárási viszonyok között is képesek lesznek termést hozni.
- 2013. január 1-től a Növényi Diverzitás Központ (NöDiK) az Újfehértói génbankkal együttműködésben végzi a koordinálást. Azóta 150 bemutatókert létesült, 5470 db gyümölcsfaoltvány került átadásra, és 2017-ben már 40 jelentkező jelezte a csatlakozási szándékát.

➤ A létrejött kertek közül: 50 református kert, 46 önkormányzati kert, 21 római katolikus kert, 14 evangélikus kert, 7 iskolai kert és 12 egyéb szervezethez tartozó kert.

➤ A NöDiK gyümölcsész oldala:

http://www.nodik.hu/?page_id=2391

✓ **Mint egy pályázaton nyert új család**

➤ Városias környezetben sokan nem tudunk részt venni a génmegőrzésben, vagy a közösségi termelésben. Az ilyen korlátokkal rendelkező városlakók is alkothatnak egymással közösséget.

➤ Még alig tudhatunk valamit a külföldön már elég népszerű, de hazánkban kevéssé elterjedt lakóközösségekről (angolul co-housing), de egy magyar fiatalember már meg is valósította azt. Dr. Biró Oszkár és édesanyja, Biró Mária egészségügyi dolgozóknak nyújtanak segítséget azáltal, hogy lakhatást és közösséget biztosítanak nekik. Az In Memoriam Dr. Biró Éva Alapítványt ketten hozták létre Oszkár édesapja és nővére emlékére azzal a céllal, hogy a kettős hagyaték egy részét humanitárius célokra fordítják. Az együttlakók Buda szívében megosztják a házimunkát, segítik egymást, miközben tanulják a közösségben élest.

➤ <http://biroalapitvany.weebly.com/>

5. nap – A megtért ember világa

MEDITÁCIÓ

Alapige: Lk 3, 1–17

Gyakran érezhetjük azt, hogy a teremtett világért, a környezetünkért hiába emeljük fel a szavunkat, minden pusztul tovább, minden rohan a romlásba, hiábavaló bármit is mondani. Pusztába kiáltott szó minden figyelmeztetés. Ám itt a fordítottjáról van szó: pusztából kiáltott szó hangzik felénk. Ez nem a reménytelenség csüggedése, hanem a megtérés reménysége!

A bibliai hívó szó nem lemondó a természettel kapcsolatban, sőt mintha nagyratörően a természet átalakítására buzdítana: minden völgyet töltsünk fel, minden hegyet és halmot hordjunk el, és egyenesítsük ki a görbe utat, és simítsuk el a göröngyöst.

De mire gondolt itt a próféta? Szerezzünk be markolókat? Nem elég már a természet mesterséges átalakításából, a feltöltésekből, az egyenesítésből, és a simításból? Szó sincs róla! A Jordán partjánál sem osztottak lapátokat és ásókat. Keresztelő János Ézsaiást (Ézs 40,4) idézi, ahol pont nem az ember cselekszik, hanem a völgy emelkedik fel, a hegy süllyed le és a görbe egyenesedik ki, egy meghatározott célért: azért, hogy láthatóvá váljék Isten dicsősége. Ne törje meg semmi Isten dicsőségének világosságát. A fogságban lévő nép számára emberileg elérhetetlen volt a távoli Jeruzsálem, csakúgy mint számunkra az Isten dicsőségét tükröző, tiszta, új Jeruzsálem. Ézsaiás korában nem reménykedhettek egy saját, népi istenben, aki

a lerombolt templomhoz, nosztalgiához vagy régi vágyakhoz kötődött. A mindenséget Teremtő Atya szabadíthat meg, csakúgy mint az Újszövetségben. Ő beleveszi az egész teremtett világot a szabadulásba, beleértve a birodalmakat, királyokat, gazdasági és földrajzi tényezőket. Olyan ez, mint amikor Istennel minden akadályon, minden útvesztőn át tudunk haladni a célig, mintha egyenes utunk lett volna, mert előre tekintünk.

A bűnbánat és megtérés nem egyéni projekt. A pusztából kiáltó szó arra figyelmeztet, hogy az egész környezetünk részt vesz az Úr útjának előkészítésében, a szabadulásunkban. A fogyasztás, az önelégültség, a mohóság fogságából kell szabadulnunk. Mekkora völgyeket ástunk kincsek és erőforrásuk után kutatva? Mekkora hegyeket halmoztunk fel szeméttel? Milyen körkörös úthálózatokat építettünk a gyorsaság érdekében? Kerülgetjük még a problémákat, vagy tudunk egyenesen előre nézni? Képesek vagyunk-e teljes emberként megtérni? El tudjuk-e engedni mértéktelenségünket, hogy megőrizzük Isten jó teremtését? A bűnbánat és megtérés nyomán fel kell tennünk azt a kérdést is: „akkor hát mit tegyünk?” (10) Sokszor kísért bennünket a nomád, civilizációmentes élet mítosza, mintha csak abban lehetnénk jó teremtésvédők. Ki a város zajából, irány a vad természet! Igen, Keresztelő János a pusztában él, ott keresztel, ám a megkeresztelteket nem hívja pusztai életre. Viszont mértékletességre és tisztességre int. A gazdag ne legyen szegény, de adjon a feleslegéből a rászorulóknak! A katona maradjon katona, de hagyja el az erőszakot! A vámszedő maradjon vámszedő, de becsületesen járjon el!

A megtért ember ugyanúgy ember marad, a maga hivatásában, de észre veszi azt, hogy nem egyedül él a világban. Felelőssége van felebarátaiért, az állatokért és növényekért, a jövő nemzedék világáért. Ott, ahol van. Abban a városban, abban a házban kell Krisztust követnünk, amelyben élünk.

Kodácsy Tamás

IMÁDKOZZUNK!

*Teremtő Istenünk, té-
ríts meg minket, hogy
alázatosan felismerjük
milyen életmóddal,
rossz szokásokkal, bű-
nökkel kell szakítá-
nunk. Köszönjük, hogy
ma is világosan szólsz
hozzánk, figyelmeztetsz minket, kegyelme-
sen magadhoz hívsz és
megújítva helyünkre
állítasz. Kérünk Té-
ged, hallgass meg
minket! Ámen.*

MŰVÉSZET

Ignazio Blanco festményén Keresztelő János a Jordánban állva Jézus megkeresztelését végzi. Tudjuk, hogy kettőjük viszonya nem volt mentes félreértésektől, de közös volt bennük a hit Isten Országának eljövetelében, és abban is, hogy ez a közelség meg kell, hogy változtasson mindent. Ennek a közös várakozásnak a lenyűgöző pillanatát érzékelteti a festő. A gyűrűző víz mutatja, hogy a világ közepén vagyunk, ez az „axis mundi”. A parton sokaság figyel az eseményt. Felülről pedig fény hull alá, és a Keresztelő János kezében lévő víz is fénné válik, illetve a víz és fény eggyé válik, ahogy a két ember is a vízben, és felfelé meredő tekintetük az aláhulló fény forrását keresi.

- Köztudott, hogy az aktív keresők nagy aránya az eltartottakhoz képest gazdasági előnyt jelent. Fontos, hogy az aktív keresők mennyire képzettek, a népességszám növekvőben vagy csökkenőben van-e. A nagy aktív keresőszám és a csökkenő népesség (kevesebb gyerek), egy ideig előnyt jelenthet, de a nagyszámú aktív személy kiöregedése és ezzel párhuzamosan kevesebb eltartó az aktívkorúak túlterheltségéhez vezet. Hazánkban a születések száma tartósan alulmarad a halálozásokhoz képest, előre-gedő, fogyó társadalomban élünk. A fejlődő országokban növekvő, majd még jó ideig állandó aktív-korú eltartott arányra lehet számítani.
- A „Lakossági adományok és önkéntes tevékenységek” című, 2004 folyamán készült felmérés eredményei alapján elmondható, hogy önkéntes tevékenységek végzésébe 2004-ben a 14 éven felüli lakosság 40%-a (mintegy 3,5 millió fő) kapcsolódott be. Az önkéntes tevékenységeket az állampolgárok családjukon és baráti kapcsolatokon kívül, magánszemélyek és intézmények javára végezték. Az önkéntesek által elvégzett munka mennyisége 10 év alatt több mint harmadával növekedett.

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

- ✓ Tegyük félre sérelmeinket! Azért vagyunk, hogy tegyük a dolgunkat: ki-ki amihez ért – összefogásban másokkal.
- ✓ Kétkezi munkánkkal is segíthetünk! Bizonyos szolgáltatásokkal is támogathatjuk a hátrányos helyzetben élő családokat. Például egy építési vállalkozó elvállalhatja, hogy felújítja a lakhatatlanná vált házat, egy festő felajánlhatja, hogy rendbe teszi a penészes, egészségre káros falakat.
- ✓ Vállaljunk önkéntes munkát! Ha van időnk, energiánk, elszántságunk és esetleg némi szaktudásunk, akkor önkénteskedéssel is hozzájárulhatunk a szegénységben élők megsegítéséhez. Keressünk fel olyan szervezeteket, amely mindennapi munkája, szervezett programjai során alkalmaz önkénteseket.
- ✓ Mindenkinek meg kell tennie a maga részét! Szociális felelősségvállalásban, a teremtett világ iránt való felelős magatartásban is. Ne gondoljunk bonyolult dolgokra! Munkálkodni, segíteni a közvetlen környezetünkben kezdjünk, családjunkban, ismerőseink, munkatársaink között, településünkön, országunkban.
- ✓ A jövő építéséhez reményre, tiszteletre, összefogásra van szükség. Segítsük embertársainkat emlékezni arra, hogy a "másik" nem pusztán statisztikai adat, nem egy szám. Szükségünk van egymásra. A jövő azok kezében van, akik felismerik a "te" személyét a másik emberben, és magukat is a közös "mi" részeként értelmezik. /Ferenc pápa/
- ✓ Ne egymás, hanem Isten tetszése szerint éljünk, tőle kérjünk tanácsot, bölcsességet, és benne bízunk. Így sokkal könnyebb elválasztani a fontosat a lényegtelenről, elégedettebbek leszünk, és marad energiánk másokra is figyelni.

6. nap – Elhívás és együttműködés

MEDITÁCIÓ

Alapige: Lk 5,1-11

Jézus első követői, Péter és András, János és Jakab halászok voltak. Apjuktól (utóbbiak esetében Zebedeustól) tanulhatták meg a mesterséget, tőle örökölhették hajójukat és hálóikat. Nem csak a felmenőikre emlékeztető érzelmi szálak fűzhették őket a halászathoz szükséges eszközökhöz, de anyagi érdekek is, hiszen ezek nem „egyszerhasználatosak” voltak, hanem több generáció is használta őket.

De nem csak időben kötötte össze az embereket a háló. A sikeres halászat egyik legfontosabb komponense volt az együttműködés. Két hajó halászáinak összehangolt munkájára volt szükség a mintegy harminc méter hosszú hálók kezelésére. Létkérdés volt, hogy képesek-e egymásra figyelni, összefognak-e, tudnak-e egymásra vigyázni. Ott nem volt helye rivalizálásnak, önzésnek, egyéni érdekeknek. Együtt kellett működni – különben mindenki családja éhen maradt aznap. Ráadásul a Galileai-tengerre lecsapó hirtelen viharok miatt a halászat sokszor kiszámíthatatlan volt. A halászoknak tudniuk kellett alkalmazkodniuk a természet változásaihoz. Tudták, hogy nem ők irányítják a teremtett világot, hanem ők csupán részei annak.

Amikor Jézus elhívja Pétert és társait, akkor épít ezekre az értékekre. Jézus halász-tanítványainak szükségük lesz mind az örökség tiszteletére, mind a természetben elfoglalt helyük ismeretére, mind az együttműködés képességére. Ugyanúgy közük

marad a földhöz, a vízhez és a halakhoz is. Továbbra is a természeti jelekből tájékozódnak, a nappal kelnek és a madarakkal fekszenek, s az egész kozmosz részének tekintik magukat. A különbség annyi, hogy a mindennapi megélhetés kérdésén túl tágabb keretbe helyeződik a természettel való kapcsolatuk fontossága. Jézus elhívása során a halászok még valamit megtanulhattak: van az a megszólítás, van az az ügy, amelyet még roskadásig telt hálók mellett sem lehet figyelmen kívül hagyni. Nem a profit, vagy az euforikus sikerélmény érdekli őket, hanem az, amire sokkal inkább szükség van a produktum és a siker értékeléséhez is. Bár gyakran csak Péterre szoktunk figyelni ebben az elhívástörténetben, de fontos, hogy mind a négy halász elindul. Otthagyják hálóikat, és akik „Simon társai voltak” (Lk 5,10) a halászatban, most ugyanúgy társai lesznek az emberhalászatban. A jó ügy melletti elköteleződés magával vonzza a többi embert is.

A közösségnek (mind a munkaközösségnek, mind a hitközösségnek) másokat is magával vonzó ereje lehet. Hát még annak a munkaközösségnek, amelynek tagjai hitbeli alapjaikban is osztoznak! Mondhatta volna a négy halász, hogy „ó, mi kevesen vagyunk, milyen változást tudunk elérni mi négyen?” De nem ezzel foglalkoztak. Sokkal fontosabbnak tartották, hogy közösen állnak a hívás mellé, egymással és Jézussal együttműködve tesznek valamit magukért és a másik emberért. Jézus ma is ad nekünk közösséget egy új feladat elvégzéséhez, a hívó szó követéséhez.

Kodácsy-Simon Eszter

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy meghalljuk Jézus hívó szavát. Csendesítsd le szívünket, elménket, hogy egyre inkább a te erődre és akaratodra tudjuk hangolni lényünket. Hálát adunk, hogy ma is tanítványaid lehetünk, akik együtt léphetnek és közösen cselekedhetnek a veled való úton. Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

MŰVÉSZET

A Berliini Néprajzi Múzeumban láthatóak ezek az Óceániából származó faragások. Halakat ábrázolnak, mégpedig más-más halfajtákat. Különös módon keveredik az ábrázolásokban a

röntgen-stílus a realista szándékkal. Az ismeretlen művész, vagy művészek talán tanító szándékkal is alkottak, hogy a gyermekek számára is jól felismerhetővé tegyenek egy-egy halfajtát. Az óceániai népek között a halászatnak igen komoly rendje volt, és nem foghatott ki akárki akármilyen halat. Létezett egyfajta hierarchia, és a kezdő halásznak csak bizonyos halfajtákat volt szabad kifognia, ha másként tett, annak komoly szankciók voltak a következményei. Ezek a hagyományok tették a halászatot fenntarthatóvá és a szabályozás hiánya tette a mai halászatot válságos, illetve válságot és katasztrófát okozó gazdasági ágazattá.

A világban

- Ha így haladunk az emberiség napi szemétermelése elég lesz ahhoz, hogy naponta egy 5 ezer km hosszú kukásautó konvojt megtöltsön - írták kanadai kutatók a Nature-ben 2013-ban.
- A szemét termelése elsősorban a városi régiók problémája. A városiak fejenként kétszer, vagy akár négyszer több hulladékot termelnek, mint a vidéken élők, és a városiasodás egyre nagyobb méreteket ölt az egész világon. Az urbanizáció növekedésével a globális szilárd hulladék keletkezése is felgyorsul.
- 1900-ban a világban 220 millió városi lakos élt (a teljes Föld akkori lakosságának 13% -a). Ők akkor kevesebb mint 300 ezer tonna szemetet (például törött háztartási cikket, hamut, élelmiszer-hulladékot és csomagolást) termeltek naponta. 2000-re a városokban élő 2,9 milliárd ember (a világ akkori lakosságának 49%-a) több mint 3 millió tonna szilárd hulladékot hozott létre naponta.
- Az emberiség főleg városi lakossága ma naponta 3,5 millió tonna szemetet termel. 2025-re kétszer ennyi lesz (több mint 6 millió tonna) és 2100-ra ez a szám 11 millióra nőhet, ha nem változtatunk a szokásainkon.
- Ritkán jönnek létre óceáni szigetek. Ma azonban - bár büszkének csöppet sem lehetünk rá, sőt épp ellenkezőleg, de - elmondhatjuk, hogy több mesterséges sziget biztosan létrejött az elmúlt években. Egy, a tengeráramlatok által összeterezt, vízfelszínen és az alatt lebegő, kb. 700 ezer km²-re becsült nagyságú hulladékhalom terül el a Csendes-óceánon, amelyet a „Nagy csendes-óceáni szemétsziget”-nek (angolul: Great Pacific Garbage Patch) neveztek el. Négy további nagyki-terjedésű, de számtalan kisebb kering még a tengeráramlatokkal.

- Kiemelkedő és eléggé szembeötlő probléma, hogy annak ellenére, hogy a világ népességének növekedése, az egyre magasabb élelmiszer-árak és a vízhiány miatt a világ az élelmiszerkrízis határán billeg, mégis, a megtermelt ennivaló egyharmada elpusztul. Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete, a FAO szerint évente 1,3 milliárd tonna élelmiszer megy kárba, és ezzel együtt az összes erőforrás, ami a megtermeléséhez kellett. Az összes megtermelt élelmiszer harmadát takaríthatnánk meg az élelmiszer-hulladék csökkentésével. Ezzel 3 milliárd embert lehetne jóllaktatni, és még mindig maradna annyi felesleg, hogy a táplálkozási igények 130%-át biztosítsuk mindenkinek.

Hazánkban

- Magyarország az elmúlt években hulladékeletkezés és -kezelés területén nagyon komoly eredményeket tudhat magáénak. Amíg az Európai Unióban a lakosságnál és a vállalkozásoknál keletkezett hulladék mennyisége folyamatosan 2.500 millió tonna körül ingadozott, addig Magyarország 2004 és 2014 között harmadára (24,6 millió tonnáról 16,6 millió tonnára) tudta szorítani az így keletkező hulladék mennyiségét.
- Az élelmiszer-hulladék mennyiségét tekintve mi sem állunk olyan jól, hiszen fejenként évente 40 kg élelmiszert dobunk ki. Ez, bár alacsonyabb, mint az EU-s átlag, még mindig rettentő nagy szám.
- A vízszennyezettség jelentős mértékű megjelenése az utóbbi évtizedek hozadéka, a folyók vizei pedig Európa szerte problémásak. Nagy vízfolyásaink minőségét a felvízi országok határozzák meg, ahonnan ezek a folyók erednek, illetve amely országokat érintik. Legnagyobb folyóink, a Duna, a Tisza és a Dráva számtalan alkalommal szennyeződtek már kisebb és súlyosabb mértékben az emberi figyelmetlenség következtében.

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

A hulladék mennyiségének csökkentéséért nagyon egyszerű eszközökkel lehet tenni. Erről szól a következő gyakorlatunk, amelyben az egri érsek együttműködésre, konkrét jócselekedetre hívta a helyieket.

- ✓ Alig fejeződött be a Naphimnusz Teremtésvédelmi Egyesület teremtésvédelmi képzése Esztergomban 2017 februárjában, amelynek során létrejött egy 35 főből álló Teremtésvédő Háló a magyar katolikus egyházmegyék küldötteiből, Ternyák Csaba egri érsek máris a tettek mezejére lépett, és egyházmegyei teremtésvédelmi nappá nyilvánította március 25-ét, Gyümölcslő Boldogasszony ünnepét. Az első teremtésvédelmi nap alkalmából a főegyházmegye negyvennyolc katolikus intézményének diákjai, tanárai és más önkéntesek fogtak környezetük szépítésébe, aminek keretében több tonnányi szeméttől szabadították meg az iskolák körüli szennyezett területeket.

<http://www.teremtesvedelem.hu/content/hirek/tettek-ideje-teremtett-vilag-erzett-felelossegunkrol-gyumolcsolto-boldogasszony-nap>

<http://www.magyarKurir.hu/hirek/teremtesvedelmi-nappa-nyilvanitottak-gyumolcsolto-boldogasszony-unnepet-az-egri-foegyhazmegyeben>

<http://eger.egyhazmegye.hu/hirek/hirek-200/szemetszedes-takaritas-a-teremtesvedelmi-napon>

7. nap – Istenre mutató teremtés

MEDITÁCIÓ

Alapige: Mk 14,3-9; Jn 20,1-2; Jn 20,14-16

A Magdalából való Mária jelenléte hol fel-, hol eltűnő cérnaszálként fonódik át az evangéliumon. Azt sem mindig látni, hogy valóban ugyanarról a szálról van-e szó; mégis fontos a tanúságtétele. Most – az azonosítás vitáit mellőzve – három olyan momentumra tekintünk rá a teremtéstudatosság szemével, amelyeket a hagyomány több-kevesebb bizonyossággal őhozza köt.

Máté és János evangéliuma is leírja azt a jelenetet, amikor egy asszony alabástrom edényben hozott drága, valódi nárdusolajjal keni meg Jézus testét (Mk 14,3-9, Jn 12, 3-8). A rádöbbenés, hogy modern életformánk nem fenntartható, önkorlátozásra lenne szükség, és sok mindenben vissza kellene térnünk egy egyszerűbb életvitelhez, sokakban – főleg eleinte – egy olyan hozzáállást kelt, hogy – egy Facebookon megjelent, világi hozzászólást idézve – „mindent meg kellene hagynunk olyannak, amilyenek a teremtő alkotta”. Mintha a teremtéstudatosság azt jelentené, hogy elutasítunk minden fejlődést, a civilizáció minden vívmányát, és visszahúzódunk egy semmit meg nem változtató életformába. Ám Jézus magatartása ebben a jelenetben nem ezt mutatja nekünk Isten szándékával kapcsolatban. Nem ő az, aki megrója az asszonyt és rosszallja tettét, hanem az apostolok közül néhányan, akik még a

szegényekre is hivatkoznak... ám Jézus nem hagyja jóvá gondolatmenetüket. Ő nem kifogásolja sem az alabástrom edényt, sem az olajat, hanem arra mutat rá, hogy Mária a többi tanítvánnyal szemben ráértett annak helyes felhasználási módjára, megtalálta igazi célját.

Gyakran szokás ma az ökológiai gondokért „az olajlobbit” felelőssé tenni. Pedig nem a kőolaj a bűnös, hanem a „fejlett” ember, aki azt mértéktelenül és önös céljaira használja (az olajcégek „csak” kiszolgálják ezt az igényt), és eközben szavakban ugyan talán igen, de a gyakorlatban éppen hogy nem a szegényekre van tekintettel.

A kőolaj (mint ahogy az evangéliumban a nárdusolaj is) Isten ajándéka. Az ökológiai megtérés arra tesz érzékennyé, hogy használatában Krisztus legyen a középpontban; hogy a Benne megvalósult teljes emberség legyen az eligazító valóság arra nézve, mi is lehetne Isten terve a teremtésnek például erről az adományáról – és rólunk.

János tanúságtétele szerint Mária az, aki húsvét hajnalán leghamarabb érkezik az üres sírhoz, és így elsőként szembesülve a feltámadás tényével „az apostolok apostolává” válik (Jn 20,1-2). Ehhez a hajnali érkezéshez korán kellett kelnie, és „egyedül is” elindulnia. Nyilván nagyrészt érzelmei viszik az (ő még úgy tudja) halott Krisztus sírjához, s ez az érzés ráézésnek bizonyul, mely elvezeti őt a megváltás titkához. A megtérés magában foglalja azt is, hogy egyedül is el kell mernünk indulni, tanúságot kell mernünk tenni.

Sok világi kortársunk tudja, mit kellene tennie a környezetért, de úgy érzi, egyedül van. A Föltámadott hite nekünk

erőt adhat, hogy a „korai kevesek” között is útnak induljunk, és biztatóan karon fogva embertársainkat, beléjük is reményt és bátorságot öntsünk.

Végül: Mária a feltámadt Jézust a sírnál először kertésznek nézi (Jn 20,15). Mosolyogtató is lehet ez a történet, de nézzünk rá más szemmel. Mária ekkor még kétségtelenül e földi szemmel lát, de így is igaz, hogy Jézust keresi, az ő holléte foglalkoztatja. Ahogy nem ítéljük el ezért az evangéliumi Máriát, úgy a világ természet- és környezetvédelmi buzgalmától sem elhatárolódnunk kell, hanem észrevenni a Krisztus-keresést a „kertészkedésben”.

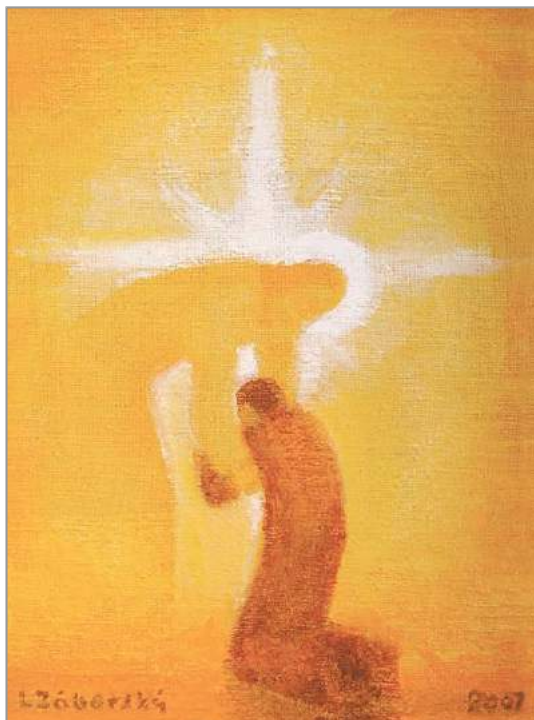
Ferenc pápa többször hangsúlyozta: *a misszió során nem mi visszük oda az embereknek, a világ „peremére” Krisztust, hiszen ő már ott van mindenütt (többnyire jóval előbb, mint ahogy mi felismernénk és elfogadnánk oda szóló küldetésünket...). Mi azok vagyunk, akiknek feladata az, hogy rámutassunk: ő a Föltámadott, ő az, akit valójában kerestek! A kertész valójában Krisztus, s a Kert valójában már – Isten kegyelméből és terve szerint – Isten országa.*

Nobilis Márió

IMÁDKOZZUNK!

Teremtő Istenünk, téríts meg minket, hogy mások megítélése helyett önmagunkat megvizsgálva hozzunk jó döntéseket a veled, az egymással és a teremtettséggel való közösség építésében és gyógyításában. Mutasd meg nekünk, hogy Jézus Krisztus követésében hol és hogyan kell változtatnunk cselekedeteinken. Kérünk Téged, hallgass meg minket! Ámen.

A kortárs festő, Ladislav Záborsky a hit legfontosabb tapasztalát festette vászonra, azt a pillanatot, amikor átéljük az isteni szeretet és könyörület felénk áradását, ahogy lehajol hozzánk, és felemelni próbál. A fény kereszt alakban árad, dicsfény és kereszt itt egyesülnek, hogy Jézus lehajló alakjának világos hátterévé váljanak.

A térdre rogyott alak, aki átéli a felemelést lehet a farizeus házában feltűnő bűnös nő, vagy a bűnbánatával küzdő vámszedő, vagy a Jézust háromszor megtagadó Péter, vagy mi magunk, amikor a strukturális bűn pókhálójában vergődve helyzetünket reménytelennek látjuk. De lehet a térdre hullott alak az egész teremtett világ alegorikus figurája is,

amiért Jézus lehajol, amit Jézus megtart karjaiban. A Zsidókhoz írt levél szavaival: „... hordozza a mindenséget.” A *hordoz* szó helyett a *fenntart* szóval is fordíthatjuk a bibliai kifejezést. Jézus az, aki mindez ideig a teremtett világ fenntartásáért fáradozik.

TÉNYEK, ADATOK

A világban

- 2016 októberében jelent meg a Világbank új tanulmánya a szegénységről és a közös jólétről, amely azt állítja, hogy a világméretű szegénység folyamatosan csökken annak ellenére, hogy a globális gazdaság letargiában szenved. A Poverty and Shared Prosperity (Szegénység és Közös Jólét) címmel illetett tanulmány arra is figyelmeztet, hogy a tervezett növekedési tendenciáknak köszönhetően az egyenlőtlenség csökkentése nélkülözhetetlen, hogy a világ elérje azon célkitűzését, hogy 2030-ig véget vessen a szélsőséges szegénységnek.
- A tanulmány megfogalmazza, hogy közel 800 millió ember élt 2013-ban napi 1,90 dollárnál kevesebb bevételből. Ez körülbelül 100 millióval kevesebb rendkívül szegény embert jelent, mint 2012-ben. A haladást abban, hogy rendkívüli szegénység csökkenjen elsősorban Kelet-Ázsia és a Csendes-óceáni térség, főleg Kína és Indonézia, valamint India indította el. A világ szélsőséges szegényeinek fele jelenleg a szubszaharai Afrikában él, harmada pedig Dél-Ázsiában.

Hazánkban

- Az Eurostat 2017 januárjában publikálni kezdte a 2016-os szegénységi statisztikákat, elsőként a magyar adat jelent meg. Eszerint 2016-ban a szegénység kockázatával és a társadalmi kirekesztődés veszélyével érintett emberek száma 2,54 millió volt hazánkban, a társadalom 26,3 százaléka. Ez a szám folyamatos csökkenést mutat, hiszen a 2013-ban 3,4 millió, 2014-ben 3,1 millió, tavalyelőtt pedig 2,7 millió ember volt szegény hazánkban. Magyarország nem is áll nagyon rosszul ebben a tekintetben, hiszen az EU-ban az

emberek 23,7 százaléka számított szegénynek, de például Olaszországban 28,7 százalék volt ez az arány.

- A szegénységi statisztika három különböző szegénységi mutatóból áll össze. Ezek egyike a szegénységi kockázat, amely azokat az embereket mutatja, akik a magyar jövedelmek középtértékének (medián ekvivalens jövedelem) mindössze 60 százalékát keresők arányát adja meg. Ez a kereseti összeg 2016-ban mintegy 123 ezer forint volt, amelynek 60 százaléka 73 800 ezer forint. Az ez alatti jövedelemmel rendelkező magyar emberek már ki vannak téve a szegénység kockázatának.
- A másik mutatószám a súlyos anyagi deprivációban élők aránya. Súlyosan depriváltak az a háztartás tekinthető, amelyre a következő 9 állításból 4 jellemző: hiteltörlesztéssel vagy lakással kapcsolatos fizetési hátralékuk van; nincs megfelelő fűtés a lakásban; nem tudnak fedezni váratlan kiadásokat; nem esznek kétnaponta húst, halat, vagy ezzel egyenértékű táplálékot; nem tudnak elmenni évente egy hétre üdülni; anyagi okokból nincs autójuk; anyagi okokból nincs mosógépük; anyagi okokból nincs televíziójuk; anyagi okokból nincs telefonjuk. Magyarországon a súlyos anyagi deprivációban élők aránya folyamatosan és jelentősen csökken: 2016-ban az emberek 16,2 százaléka élt ilyen háztartásban, egy évvel korábban még 19,4 volt ez az arány, 2013-ban pedig 27,8.
- Vagyis papíron a szegénységi mutatóink javulnak. Nagy kérdés azonban, hogy a valóságban is érezzük-e a javulást az életminőségünkben? Ha többet tudunk költeni, mint korábban, akkor vajon értékteremtő képességünk is javul-e? E javulás közben tudunk-e figyelmet fordítani egymásra? Továbbá érdekes lehet, hogy kik azok, akik ezt a jobb értékteremtést elkezdik?

ÉLŐ PÉLDÁK, JÓ GYAKORLATOK

Meglepő példával kötjük össze a naphoz tartozó Mária Magdolna történetét a folyamatosan javuló szegénységi mutatóinkkal. Senki sem várta volna, hogy épp Mária Magdolna lesz az, aki „az apostolok apostolává” válik. Ehhez hasonlóan létezik Magyarországon egy kis közösség, akiktől senki sem várná azt, hogy a helyi közjó és a karitatív tevékenységek szolgálatának apostolai legyenek.

✓ **Lasipe: annyt tesz, jóság**

- A Baranya megyei kis település, Cserdi első embere, az immár jószolgálati-díjjal jutalmazott Bogdán László polgármester négy évvel ezelőtt egy olyan programba kezdett, amely helyi élelmiszer-termelésre alapozva munkát, megélhetést, szolidáris együttérzést, büszkeségre okot ad a helyieknek.
- A polgármester és a falu szegény cigány családjai ma büszkén mesélik, hogy mennyit termeltek az adott idényben, mennyi jutott ebből a budapesti rászorulóknak adományként és a bevételből hány fürdőszobát tudtak az elmúlt években felépíteni, amiből a faluban korábban nagyon kevés volt.
- Megépítették azt a savanyító-befőző házat, amelyben a fóliaházból származó terményeket savanyúságnak, a gyümölcsöket lekvárnak feldolgozzák.
- Most azon dolgoznak, hogy *Lasipe* néven saját márkába sűrítsék össze mindazt a jóságot, ami előjött a közösségből, és így messzire elvigyék áldozathozataluk eredményét, amire – őszintén megvallhatjuk – nem elsősorban tőlük számíthatunk volna. <https://www.facebook.com/cserdi.kozseg/>

A Tihanyi Bencés Apátságban 2017. június 14-15-én megtartott Közös gondolkodás a jövőnkéről – Konferencia az ember és a környezete kulturális és morális egységéről című konferencia szervezői és résztvevői az alábbi nyilatkozatot fogadták el.

Felismerve és elfogadva, hogy...

... az ember nem tekintheti úgy, mintha a világ minden dolga és élőlénye az ő szolgálatára lenne rendelve, nem a többi teremtménytől elkülönítve létezőnk, hanem gyönyörű egyetemes közösséget alkotunk a világ többi élőlényével;

... át kell éreznünk, hogy szükségünk van egymásra, felelősséggel tartozunk másokért és a világnak;

... környezetünk, társadalmaink és a javakkal való gazdálkodásunk állapota egységes egészet alkot, még akkor is, ha erről nem mindig veszünk tudomást. Ezért a felelőtlenség nyomán előálló figyelmeztető jelek is egyszerre érintik közösségeinket, környezetünket és gazdálkodásunkat;

... halaszthatatlan feladat rálelnünk arra az útra, ami itt, most, és a jövőben képes biztosítani a ma élőknek és a jövő nemzedékeinek emberhez méltó életét;

... a felelősségvállalás és az ennek megfelelő cselekvés útjára való rátaláláshoz rendelkezésünkre álló idő rohamosan fogy;

... ami tegnap még következmények nélküli önzésnek tűnhetett, azért mára sokan - gyakran nem azok, akik leginkább vétettek a mértékletesség és a józanság ellen - súlyosan fizetnek.

... nem csak azért tartozunk felelősséggel, amit megtettünk, hanem elmulasztott tetteinkért is.

A fentieket szem előtt tartva...

... **tudatosan törekszünk** arra, hogy az őszinte és bizalomteljes párbeszéd során elveinkkel és értékeinkkel lelkesítsük egymást és minden embert, aki elkötelezi magát az előttünk álló kihívások felvállalására;

... **fáradozunk** azon, hogy a gondolat tettekben, az értékrend cselekvésre indító elhatározásokban, a belső meggyőződés pedig a teljes emberi közösséget megszólító kezdeményezésekben öltson testet;

... **hangsúlyozzuk**, hogy nemcsak a jelen nemzedék sorsa függ a mai helyes döntéseinktől, hanem a következő generációké is; talán soha nem volt ilyen hosszútávra ható jelentősége a felelősségvállalásnak, mint ma;

... **törekszünk** az ökológiai egyensúly különböző szintjeinek visszaszerzésére, e szintek pedig: belső kapcsolat önmagunkkal, szolidaritás másokkal, más élőlényekkel való egymásra utaltságunk átélése és lelki kapcsolat Istennel.

Mindehhez kérjük a Mindenható világosságát, segítségét és áldását!

TEREMTÉSHETI TÉMÁK (2009-2017)

2009: **A hét nap csodája**

2010: **Körkép a Földről – körkép az emberiségről**

2011: **Újrahasznosítás**

„...*hogy semmi ne menjen kárba*” (Jn 6,12)

2012: **Jézus és a teremtett világ**

„...*úgy szerette Isten a világot...*” (Jn 3,16)

2013: **„Nézd, itt a víz!”** (ApCsel 8,36)

2014: **„Őrizd meg a rád bízott kincset!”** (1Tim 6,20)

2015: **Éghajlati igazságosság**

„...*egy gazdag meg egy szegény*” (2Sám 12,1)

2016: **A szelídek öröksége**

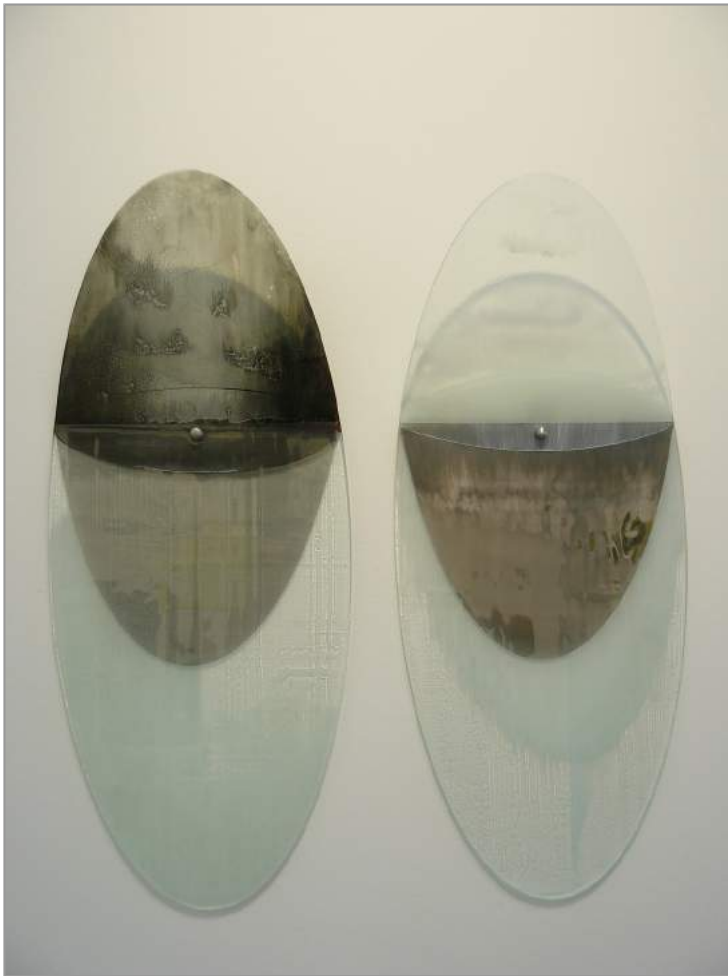
„*Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.*” (Mt 5,5)

2017: **Ökológiai megtérés**

„...*úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta.*”

Jelen kiadvány, illetve a korábbi segédanyagok elektronikusan is
letölthetők az alábbi honlapról:

www.teremtesunnepe.hu

www.terentesunnepe.hu